

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Tanévmegnyitó.

(1917—18. tanév elején.)

A háborús tanévek szomorú sorozatához újra egyet told a mindenekel szabados Isten. Újra előttünk áll a megpróbáltatásnak, keserűségnek, véres veszteségeknek, gyászoknak és borzalmaknak növekvő kilátása, amely lankasztja, őrli az erőt; ráfekszik kösziklaként a lélek lendületére, begátolja az eredményes utat és még a győzelmek hozzáadása mellett sem tud kibékítő változtatást tenni a mérlegen. Az értékekben esett kárt, az emberéletben valott veszteséget csak relative tudja pótolni a világ. Mert ami elveszett, az nem jő vissza; csak a helyére jöhet hasonló, de sohasem ugyanaz.

Nagy lelki erőkre van szükség, hogy valamennyire lebirjuk a háború-okozta benuulás hát-rányait. A nagy lelki erőket a vallásban Istennél találjuk. Hiába keressük az anyagban, emberekben, tudományban, soha sem térünk egész eredménnyel vissza. Ezért a legelső fundamentom kö, melyen kollégiumunk áll: a vallás legszentebb megjelenésével: az imádkozással. A vallás, és pedig a reformáció vallása, a hamisítatlan, tiszta evangélium tüköre. Ha erre a fundamentom köre bármi kicsiny részében is feledés borult volna, most a 400 esztendő forduló bizonyos trombita zengésével hív, történelmi felelősség erejével szorít s úgy az Isten ígéje, mint a haza iránti szent tartozás komolyságával kötelez, hogy a feledésnek és elhagyásnak minden porát, mohát eltakarítsuk s minden tudományt és munkát, minden irányzatot és célt reámérjünk a fundamentom kö határaitra.

Amit az erőből, kedvből és lelkesültségből tanároknál, tanítványoknál a háború anyagi és erkölcsi hatása nyomasztól megül, szabadítsa fel négyszáz esztendő multunk sok felemelő bizonyossága, hogy ha próbáltattunk, sujtoltattunk és szenvedtünk is, ha letapodtattunk is időnként a porba, a porból megélemedtünk, kösziklán épült

házunk ostromát diadalmasan kiálltuk azzal az erővel, mellyel meggyőzzük a világot, mely is a mi hitünk.

Emelje fel és ragyogja be úgy az ifjúság, mint a tanár urak lelkét ennek a hitnek ereje s a belőle áradó bizalom. Vezesse Nagyságos igazgató úr ennek az erőnek határozottságával, ennek a bizalomnak derűjével ősi kollégiumunk ez évi futamát. És mi mindnyájan minden rendű és rangú tényezők örizzük, szilárdítsuk e szép multú intézmény egységét, gyarapítsuk erejét, öregbítsük hírnevét s fokozzuk áldásait tisztes és buzgó munkával; s a munka sikerét kérjük imádsággal Istentől, akitől szálljon e véres világra, pusztuló földre, öldöklő emberiségre békesség: az igazságnak s a lélek győzelmének eme szent gyümölcse.

Dr. Baltazár Dezső.

Iskola

Az új tanév megnyitása a kollégiumban.

Kollégiumi tanévnnyitó imádság.

1917. szeptember 10, Nagytemplom.

A mi segedelmünk legyen az Úrtól. Amen.

Mindenható Isten, mennyei Atyánk! Felséges neved imádságra és segítségül hívására gyülekeztünk egybe trónod zsámolya előtt, ez új iskolai év első reggelén. Gyermei bizodalunk, szeretetünk és vágyódásunk vonzott ide szent hajlékba, hogy elvonulva a bennünket környező bün kísértései és borzadalmi elől: felemelkedjünk lélekben a magasságba Hozzád, akitől jó a megtartás, az erő, a vígasztalás és minden tökéletes ajándék.

Áldva magasztalunk Atyánk, hogy Szentlelkeddel mindidáig velünk voltál és földi-mennyei javaiddal megajándékoztál. Dicsőitünk kegyelmedért, hogy örök Fiad által lelki országod tagjaiul elhívtál, gyermekeiddé fogadtál és igazságod, akaratod, célod megismerésére eljutattál. Vajha megértenők és méltóképen meghálálnók ezt a Te kibeszélhetetlen jóságodat!

De, rettegve valjuk meg Előted, hogy érdemtel-
nek vagyunk szeretetedre s egyedül Szentlelked sege-
delmével bírunk megállani e világ forgatagában és igaz-
ságos ítéleted előtt. Azért is, a Te véghetetlen könyörü-
letességében bízva, esedezünk Hozzád, tekints alá irgal-
masan erre a bünbe merült világra, amely telve van
álnoksággal, átokkal, romlottsággal, siralommal. Lásd
meg, szánd meg az emberek fogykozásait, gyámolta-
lanságát, vétkeiket, s térítsd Hozzád, vedd oltalmadba,
akik töredelmes szívvel, buzgó fohászokkal könyörög-
nek kegyelmedért.

Kegyelmedért könyörgünk buzgó fohászokkal és
törődött szívvel mi is, akik ez új iskolai esztendőben, a
szellemi és erkölesi tökéletesedés útján kívánunk előbbre
haladni, és gyarapodni abban, hogy atyai böles rendelé-
sed szerint Téged, az egyetlenegy igaz Istent igazán
megismerjünk, szívből-lelékből szeressünk, feljünk és tisz-
teljünk; felebarátainkat érzésben, gondolatban, szóval
és eselekedettel önzetlenül szeressük; egész életünket a
Te tökéletes országod terjesztésére, anyaszentegyházad
építésére, hazánk védelmére, nemzetünk boldogítására
és az emberiség közjávára odaszenteljük és ily módon,
Tőled nyert tisztunket és hivatásunkat készséggel és hű-
ségesen betöltsük, a Te dicsőségedre.

Érezzük, tudjuk, tapasztaljuk egyen-egyen mind-
nyáján, hogy mindenható segedelmed és atyai áldásod
nélkül sem szellemi és erkölesi képességeink nem gyar-
apodnak, sem igyekezetünk és munkánk nem sikeres,
sem szándékaink és reménykedéseink nem valósulhatnak
meg: annakokáért szívünk benső sugallatából egyedül
Tebenned bízunk, minden jót csak Tőled kérünk pályánk
kezdetéhez, folytatásához és befejezéséhez, ma és min-
den időben.

Áraszd reánk Atyánk Szentlelkednek áldó, vigasz-
taló, vezérlő kegyelmét ezekben a viszontagságokkal,
aggodalmakkal és iszonyatosságokkal teljes időkben bő-
ségesen, hogy nemzeti létünkért s hazánk épségéért vívott
jelenlegi veritékes harcaink közepett ne tévesszük szem
elől örök rendeltetésünket, sőt inkább a szellemi kiné-
ések és az erkölesi értékek gyűjtésében serényen buz-
gólkodjunk; jellemünk feddhetetlenségét, testünk egész-
ségét gondosan megoltalmazzuk; hivatásunkhoz illendő
életünkkel és pályafutásunkkal mindenek előtt példaké-
pen világoljunk és jótetszésedre méltókká lehessünk.

Áldd meg a mi hű öreinket, gondozóinkat, neve-
löinket, előljáróinkat, hatóságainkat egyaránt a bölese-
ség, türelem, szeretet és békesség adományával, hogy
készségesen, üdvösen és hűségesen fáradozzanak a mi
javunkra, tökéletesedésünk szent ügyéért, a Te akaratod
szerint.

Könyörgünk Hozzád és esedezve kérünk: Teremts
új szívet és új lelket mibennünk és mindazokban, akik
királyi törvényedről megfelejtkezve, egymás ellen gyü-
lölködnek, háborognak és kegyetlenkednek. Vess gátat
immáron a sötétségnek és ragyogtassad áldott evangé-

liumod szövételnekét szerte ez egész földön, hogy a né-
pek és egyesek megtérjenek büneikből, a Te útaidra és
bizonyágtételeid megismerésére. Hadd legyen a te igaz-
ságod áldása békesség és a Te kegyelmességednek mun-
kája nyugalom és biztonság mindenha.

Vigasztaljad Atyánk a kesergőket, elégítsd meg az
éhezőket, üdítsd fel a szomjuhozókat, gyógyítsd meg a
betegeket, térítsd egyenes útra az eltévelyedetteket: kö-
nyörülj a nyomorultakon, segíts a szűkölködőkön; támo-
gasd a gyámoltalanokat, emeld föl az elesetteket, tartsd
meg és vezérelj haza közibénk mielőbb távolban siny-
lő foglyainkat; adj mindnyájunknak erős hitet, békes-
séget, meglegedést, élő reménységet; anyaszentegyhá-
zadnak virulást, gyümölcsözést; deríts fényt, dicsőséget
hazánkra, boldog jövődöt nemzetünkre, áraszd áldáso-
dat királyunkra, hűséges szeretetedet egyen-egyen mind-
nyájunkra, hogy háládatos szívvel érezzük és ismerjük
meg minden népek, hogy Te ítéleteidben igazságos,
eselekedeteidben jóságos, hatalmadban esodálatos, dicső-
ségében egyedül felséges és tökéletes Isten vagy, nekünk
Atyánk, mi pedig választott örökséged szent Fiadért a
Jézusért.

Világnak Ura, böles Teremtője, mindeneknek hű
Gondviselője, felséges Isten, mennyei Atyánk! Áldj meg
kérünk kegyelmeddel, gyámolíts és segíts meg hatalmas
erőddel, oktass-nevelj, oltalmazz és vezérelj Szentlel-
koddal hivatásunk térein, vándorpályánk útain, minden
jó szándékunkban, igaz ügyünkben, szent törekvésünk-
ben. Állj mellettünk és bátoríts szent igéddel a kísérté-
sek, küzdelmek, háborúságok és gyűlölködések közepett.
Maradj velünk, amíglen az Általad elibünk tűzött célhoz,
akaratod szerint, a Te dicsőségedre elérünk, hogy mi-
képen most, a pályánk kezdetén, azonképen majd a
pályánk végén, Te légy nekünk mindenünk mindenek-
ben, kinek szent neved legyen áldott örökkön örökké az
Úr Jézus Krisztusbar Ámen. — Úri imádság.

Atyánk! fogadd, kérünk, kedvesen lelki hálaáldo-
zatunkat, hallgasd meg esedezésünket, szenteld és áldd
meg életünket, kegyelmedből, a mi Urunk Jézus Krisztus
érdeméért. Ámen.

— Erdős Károly.

D. Lencz Géza kollégiumi igazgató évmegnyitó beszéde.

(A kollégiumi igazgató, tanévnyitó értekezése során
a reformáció 400 éves fordulójára való tekintetből, rá-
mutatott arra, hogy a protestantizmus számára a Bocskay
korában hazánk területén új tér tárult fel. Miután
ugyanis a katolicizmus a népszerűséget elvesztette, az
erőszakos rekatholizálás céljából szövetkezett a trónnal
és kész volt az összbírodalmi politika támogatására;
ezzel szemben azonban a magyar protestantizmus a hit
és nemzeti szabadság lobogója alá gyűjtötte híveit. Így
nyert hazánkban a protestantizmus nemzeti hivatást s
ily módon biztosította a nemzeti irány győzelmét. E
dicső küzdelmek és diadalok főérdeme a hajdúké; a
hajdú városok természetes középpontja pedig Debreczen

a maga ősi kollégiumával. Ez a körülmény, még ha nem is tekintünk arra az indokolt föltevésre, hogy Boeskey a debreczeni kollégiumnak növendéke volt s tanítómesterét is innen nyerte, arra kötelezi a főiskola vezetőit és diákjait, hogy a nemzeti és hites szabadság hőseihez méltók legyenek, a főiskolát pedig, mint a Boeskey és hajdúi által képviselt nemzeti szellem leghívatottabb képviselőjét arra, hogy igazi Boeskey kollégiummá legyen.

Ezek után befejezőleg a következőket mondotta:)

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Elnökség!

A reformáció jubileuma új helyzetben találja, új feladatok elé állítja kollégiumunkat. Ezeknek a reformatori elveknek megfelelő megoldása Méltóságokra s a bölcs vezetésük alatti egyházkerületre néz. A hogyan és miként kérdéséről egyelőre nem kívánok szólni, csupán a vezető eszmét felmutatni. Ami régen nehéz küzdelmekre szólított, annak kell most is fölünknek maradni: protestantizmusunk s vele együtt édes hazánk minél nagyobb hasznára lenni, azoknak felvirágzásán közremunkálni főiskolánk útján. Erre garancia Méltóságok vezetése, amelyet követni nekünk örömeinkre fog szolgálni.

És itt szabad legyen a főgondnok úr Önméltósága személyéről külön megemlékezni, ki elmúlt évben töltötte be kollégiumunk feletti legfőbb felügyelői tevékenységének 20-dik évét. Évkönyvünk megemlékezett a jelentőségteljes jubileumról, mely imé kettős jubileumi ünneppé teszi számunkra ezt a mostani évnyitót, nekünk nem volt alkalmunk tiszteletünk, halánk, ragaszkodásunk nyilvános kifejezésre juttatásához. Hadd tegyem én ezt most ez alkalommal. Óh tudom én, hogy a kollégiumunk iránti sok érdem nagyobb keretet kívánának e jubileum számára, de ha egyházkerületünkön is elhárított egy rövid üdvözlésen kívül minden egyéb megnyilatkozást Méltóságod, hisszük, hogy halánk, tiszteletünk, ragaszkodásunk eme prompt megnyilatkozását is szíves jósággal fogja fogadni, hiszen fontos ügyis az, hogy a lélek legbensőbb mélyéből fakadjon az . . . Aztán meg bármily egyszerű is ez a megnyilatkozás, közöttünk, kálvinisták között ügyis a legelső hely Méltóságodat illeti meg s dicsekvésünkre szolgál, hogy a magunkénak is nevezhetjük. Adja az isteni kegyelem, hogy ez a dicsekvésünk soká megmaradjon.

A reformációval egyidős viszonyunk Debreczen nemes városával és a helybeli református egyházzal, mint kollégiumunk fenntartóival. Halás köszönet a régi viszony ápolásáért, ez a reformáció egyesítsen bennünket tovább is. Megtisztelt bennünket Hajdú vármegye főispánjának, az első hajdúnak, és a debreczeni egyetem m. t. rektorának jelenléte. Fogadja megjelenéséért köszönetünket az egész ügyünk iránt érdeklődő mélyen tisztelt közönség is.

Utóljára hadd emlékezzem meg az ifjúságról. Az ő számukra mutattuk itt fel az ősök példáját, számukra akarjuk a reformáció nagy elveit egy életet vezető zsinórmértékké tenni. Minden távolodó jubileum vigyen

közelebb bennünket a reformációhoz, mert a reformáció ideált tűzött elénk, amelynek eléréséhez évszázadok komoly munkája kell. Ennek az ideálnak szolgálatában teljék ifjú barátaim, az önök élete, erre kéri, erre inti, erre tanítja önöket a debreczeni kollégium, a reformáció több százados monumentuma.

Szele György debreczeni lelkész üdvözlő beszéde.

A debreczeni református egyház nevében és megbízásából mély tisztelettel üdvözlöm kollégiumunk főtiszteletű és méltóságos felügyelőit, nagyérdemű igazgatóját, tanárait és nemes ifjúságát a mai évnyitás alkalmából.

Köztudomású dolog, — a kollégiumi igazgató úr is érintette szép megnyitójában —, hogy a magyarországi összes református egyházak közt a debreczeni volt s azé ma is az a szerencse és dicsőség, hogy a kollégiummal, a reformátusságnak ezzel a nagymultú — s hisszük, hogy épen olyan jövőjü intézményével, a legszorosabb összeköttetésben lehetett és lehet! . . . Századok szülték és századok tartják fenn ezt a szoros összeköttetést, amelynek keretében, volt idő, amikor az egyház lehetett a kollégium fennállhatóságának leg-erősebb tápláló dajkája, éltető forrása — s bár később, a változott viszonyok korlátok közé kényszerítették is ennek a forrásnak bőségebb ömledését: de a kollégiumhoz való ragaszkodásban, meleg szeretetben, hasznainak, érdemeinek, fontosságának elismerésében és hirdetésében ma sem áll hátrább, ennek másik két — s nála hatalmasabb, nagyobb fenntartójánál, az egyházkerületnél és Debreczen városnál.

Ez az összeköttetés s az ez által megszilárdított ragaszkodás és szeretet indítja, sőt szinte kötelezi a debreczeni egyházat arra, hogy a kollégium életének minden fontosabb eseményénél — a mindenkori szíves hívást is követve — megjelenjen, szívből üdvözlje s újra meg újra biztosítsa azt, hogy fenntartására és a körülmények által kívánt irányú fejlesztésére kész örömmel cselekszik mindent, amit adott helyzetében cselekedhetik.

A mai alkalommal nekem jutott a szerencse egyházunk ilyen érzelmeiről és szándékairól itt bizonysgot tehetni . . . s midőn szívem szerint megköszönöm a kollégiumi igazgató úr által szép beszédében egyházunknak juttatott üdvözlést, ennek részéről hasonlóval viszonzom azt, s kérem az áldások Urát, hogy a kollégium tanárainak és ifjúságának e jubiláris nagy esztendőben, új lelki nyereségekre, szellemi és erkölcsi diadalokra indulását, — annak folyamán ezek buzgó törekvését és haladását áldja meg olyan eredménnyel, amilyen mindnyájunknak hő óhajta most s kollégiumunk régi dicsőségének újabb növekedésére szolgál a jövőben! . . .

Dr. Csűrös Ferenc, kulturtanácsnok bnszéde.

Főtiszteletű és méltóságos Elnökség!

Mélyen tisztelt Tanári kar!

Nemes ifjúság!

A reformáció négyszázados jubiláris évében újból megnyílnak a debreczeni alma mater kapui.

Azok a kapuk, melyek négy évszázadon keresztül táva voltak mindannak, ami világosság és tudomány és zárva voltak mindannak, ami sötétség és hátramaradás.

Debreczen város közönsége és tanácsa örömmel látja, hogy e kapuk a pihenés napjai után újra kitárulnak, hogy magukba fogadják a nemzet reményeinek letéteményeseit, színe-virágát, jövődjét, ifjúságát.

Akiket a szörnyűséges világkatasztrófa közben a haza védelme elkívánt, azokat — legjobb, legderekabb fiait — már rég elküldte a becsület mezejére az alma mater. Ott gyarapítják a magyar hősiesség legendás esodatetteit. Fájdalom, sokan vannak ott és még szörnyűbb fájdalom, hogy sokan soha többé nem jönnek vissza. Fájó vágyódásunk, könnyes büszkeségünk, szívünk minden nemesebb érzelme ott van velük ellenség fegyvereinek gyilkos tüzesőjében.

Am, akik itthon maradtak, azok is fegyverkeznek.

A magyar jövő hadserege fegyverkezik itt benn. De nem öldöklő csatákra, hanem a béke, a haladás, a kultura mérközéseire. Nem pusztító ágyúk, gránátok, gyilkos fegyverekkel, hanem a tudomány páncéljával és a hit paizsával.

És ez a fegyverkezés az, ami Istennek valóban tetsző; ez a készülődés az, amiben szívünknek gyönyörűsége telik.

A világháború el fog múlni, mint egy szörnyű álmom, mint az emberiségnek egy világrendítő, borzalmas megtévedése.

És akkor lép a küzdőtérre az az ifjú sereg, melynek arzenálja, felszerelő műhelye az öreg kollégium.

És megvívja a harcot a békés munka csataterein. A harcot, mely nem vértengert áraszt, nem hullahegyeket emel, hanem a bőség forrásait fakasztja és a jóllét búzaasztagait emeli. A harcot, mely nem sebeket üt hanem sebeket gyógyít. A harcot, melyben a diadal szívárványa nem özvegyek és árvák könyzápora, hanem a munka verejtécsöppjei fölött ivellik át.

Amidőn Debreczen város közössége és tanácsa nevében hálásan köszönöm és szívből viszonzom az elhangzott szíves üdvözlést, a milliók lelke mélyén lappangó közös fohásznak adok kifejezést: vajha, mikorra a kollégium most megnyílt kapui újra bezárulnak, az áldásthozó, dicsőséges béke ráboríthatná hófehér szárnyait erre a vérbefült földtekére.

Tárca**A bibliai számok és a Kabbala.**

(Folytatás.)

A mesterséges vagy betű-kabbala ágai tehát, mint mondtuk:

a) a *Gematria* (vagy geometria), amely görög szó mennyiséget, arányt vagy egyenletes kiterjedést jelent. Matematikai úton akarja ez a szentírást értelmezni, minden zsidó betűnek meglevén a maga számmennyiségi értéke. Ez a mesterkedés nem különbözik lényegileg a modern chronogramtól, vagy más néven chronostichontól, vagyis az olyan, rendszerint latin nyelvű mondattól, melynek a római számoknak (I. V. X. L. C. D. M.) megfelelő betűi a benne foglalt esemény évszámát adják, mint például a párisi várnász korszámát ez a mondat adja „LVtetIa Mater sVos natos DeVoraVI“, amennyiben az ezen mondatban előjövő római számok együttes értéke = 1572, s Páris (az egykori Lutetia) csakugyan akkor falta föl saját szülőtteit. Vagy ilyen a magyar történelemből a Mária Terézia-korabeli székelyöldöklés, a Siculicidium, amely utóbbi szót nagy betűkkel írva, — közülök az első, az S., mint nem római szám nem vétetvén figyelembe, a SICVLICIDIVM betűszámjegyeit összeadva: 1764 jö ki, s csakugyan ez évben volt a mádэфalvi híres székelyöldöklés. Abban különbözik azonban a chronogramm vagy chronostichon a Kabbala Gematriájától, hogy a római betűjegyek közül csak hétnek van, míg a héber abc.-ben minden betűnek megvan a maga arithmetikai értéke.

Két olyan szó vagy frázis, melyek különböző szövegekben fordulnak elő, de betűik számértéke ugyanazon mennyiséget adja ki, már egymással átcserélhető, egymást fedező szavaknak vagy frázisoknak tekintetnek; és bármelyik egy vagy több szó, ha betűinek számértéke egyezik valamely más szöveg szavának vagy szavainak betűszámértékével, amazt egyszerre úgy tekintik, mint emennek lappangó, rejtett értelmét. Így például 1. Móz. 49, 10-ben az „eljö Siló“ szavaknak épen úgy, mint a Messiás szó zsidó betűinek száma 358-ra menven: azt elegendő bizonyítéknak tartották arra nézve, hogy nevezett helyen a Messiásra vonatkozó profécia foglaltatik.

A héber bibliának első és utolsó verseiben 6—6 álef betű van; ez azt jelenti, hogy a világ 6000 eszten-deig fog állani. A Genesis első szava (B[e]résith = kezdetben) betűinek számértéke 913. épen annyi, mint e szavak: „Bethóra jáczar“ (= a thórával, vagyis a törvénnyel teremtette), amiből világos, hogy a törvény már a teremtés előtt létezett és ezt amaz hozta létre. Ha a második szót (bára = teremté) is hozzáveszi az ember

az elsőhöz: 1116 jö ki s épen annyit tesznek ki e szavak is: „Berós hassáná mibrá (= újévkor teremtett, — t. i. Thisri elsején), amiből az következik, hogy Isten a világot év elején, az őszi napéjegyenlőség alkalmával teremtette.

b) A *Notarikon* a rómaiaktól kölcsönzött kifejezés, kiknél a *notarii* = írnokok vagy gyorsírók egész szavak jelzésére, egyéb rövidítések mellett csak egyes betűket szoktak alkalmazni. A *Notarikon* kétféle: néha két vagy három szó első, vagy utolsó betűit veszik ugyanannyi más szó kezdőbetűi gyanánt és az így gyűjtött szavakat a szóban levő szöveg értelmének kimagyarázásához teljesen megbízható segédeszköznek tekintik. Ilyen *Notarikon* a következő: a Genesis első szava ez: „*B(e)résith*“ (= teremté), e szó hat betűjéhez a következő hat szó állított: 1. *Bárá* = teremtés; 2. *Rákija* = égbolt; 3. *Erecz* = föld; 4. *Sémajim* = ég; 5. *Jám* = tenger 6. *Tehóm* = mélység, amiből az ember a bibliai szöveg népies előadása mellett megtanulhatja a világmindenség előállításának tudományosan helyes alakját is.

c) A *Temurah*, vagyis elhelyezés, áthelyezés, csere, valamely szóban vagy mondatban levő betűknek olyan összecszerelgetése, hogy így is értelmes szó vagy mondat álljon elő. Megfelel tehát a *Temurah* bizonyos tekintetben a modern anagrammának, melyre álljon itt két példa: „Aristoteles“ névszó ugyanazokból a betűkből áll, mint ez a mondat: „Iste sol erat“ s a világnak talán a legszebb anagrammája ez: Pilátus azt kérdi Jézustól: „Quid est veritas?“ = mi az igazság? az anagramma ugyanazon betűkkel azt feleli erre: „Est vir qui adest“ = az a férfi, aki előtted áll, az az igazság. De a *Temurah* ennél mégis mesterkétebb valami, amennyiben néha abban is áll, hogy valamely különösebb szövegben levő szó kicseréltetik egy más szóval, melyet az alfabetikai permutatio megállapított szabályai szerint az eredeti betűk helyébe tett más betűkkel képeznek. A Kabbala ez ágának több különböző fajtája van, de az a legközönségesebb, hogy az ábécé 22-ik betűjét az elsőnek, 21-ik betűjét a másodiknak, 20-ik betűjét a harmadiknak a helyére teszik és így tovább. A kabbalista rabbik aztán azt állítják, hogy maga Jeremiás próféta is folyamodott a Kabbalának e fajtájához, midőn könyve XXV. 26. versében *Sésákot* mondott vagy írt Babel helyett, mert a Babel vagyis Babylon ellen való ítéletről beszélvén, nem lett volna neki tanácsos névszerint nevezni meg Babylon királyát. Egyszerű *Temurah* az, mikor a 2. Móz. 23, 24-ben előjövő „*Maláki*“ (= az én angyalom) szót betűcserékkel „*Mikáél*“ = Mihály angyalnak olvassák ki.

(Vége következik.)

Egyház

A lelkipásztor szociális, népjóléti munkája.

(Folytatás és vége.)

Nemzetünknek égetően fájó sebe a gyermekhalandóság. Az 1912—15. éveknek 4 évi átlagában 221,778 koporsót adtunk vissza az anyaföldnek abból a természetből, melytől a nemzet jövőjének boldogulását reméltük. S vajjon meglegedhetünk-e azzal, hogy egyre gyakrabban ismétlődően elsírjuk: az „alig-alig rófnyi kisedszkakoporsók“ felett: „Csöndes nyári éjszakában lehülött egy csillag: kialudt egy parányi mécsvilág“. Lehetetlen, hogy legyen csak egyetlen lelkész is, aki nem érezné, hogy e téren nekünk nemcsak az a kötelességünk, hogy a gyászoló szülőket megnyugtani, megvigasztalni igyekezzünk azzal: „A jó pásztor magához hívta ártatlan báránykáját, hiszen az övé“. Kötelességünk az is, hogy minden erőnk megfeszítésével azon munkálkodjunk, hogy minél kevesebb parányi mécsvilág aludjék ki esztendőnként. Az ember sorsát intéző mindenható Isten akaratába földi ember bele nem kontárkodhatik. De hát vajjon az-e az Isten akarat, hogy évente ezer és ezer számra essék áldozatul a gyermekélet a tudatlanságnak, babonának és lelketlenségnek? Mert a gyermekhalandóság főokai: a tudatlanság, babona és lelketlenség. Javasasszonyok, kuruzslók szinte büntetlenül üzik veszélyes játékukat. A legsötétebb középkor „gyógyító eszközeivel“ pusztítják a jövő reménységét. A bábáztatot lelketlen egyének üzletté tették, mely rendeltetéséből kifogartva, igen gyakran a gyermek életnek nem a megmentésén, hanem az elpusztításán fáradozik.

A nép felvilágosítása, kioktatása e téren elsőrendű feladat. A gyermek-egészségügynek jelenlegi siralmas állapotából való kiemelése a nép műveltség emelése, népünk tudásának fokozása által érhető el. A néppel leggyakrabban és legközvetlenebbül mi érintkezünk. Népünknek tanítói is tartozunk lenni. Épen ezért a theológiák tanrendjében a gyermekegészségügyre nagyobb figyelem volna fordítandó, a már működő lelkész nemzedék részére pedig vándor előadások tartásával kell lehetővé tenni a gyermek egészségügy minden követelményének elsajátíthatását.

További kötelesség volna a gyermekvédelem terén napközi gyermek otthonok létesítése, ahol a munkában levő anyák helyett hivatásos felügyelők viselnék gondját a gyermekeknek.

A gyermekvédelemmel elválaszthatatlanul egybe tartozik az anyavédelem. Gyakran már akkor megkezdí gyermek pusztító munkáját a tudatlanság és lelketlenség, mikor a gyermek még meg sem született. Ehez járul sok esetben a megélhetés gondja, mely a teherben levő anyát arra kényszeríti, hogy szinte a legutolsó pillanatig nehéz munkában görnyedjen, s a szülés után alig pár

napra ismét munkába álljon s csecsemője láplálását elhanyagolja. A jövő nemzedék érdekében lehetővé kell tenni, hogy a legszegényebb anya is szülés előtt és szülés után legalább négy hétig gondtalan életet élhessen. A legkisebb faluban is szülőházat kell létesíteni, ahol az arra rászoruló anya jó ellátást, nyugalmat találjon és gondos ápolásban részesüljön, mikor életet akar a világra hozni.

Az ez irányban megindult s nagyobb arányúvá most bontakozó mozgalom lényege parancsolólag követeli tőlünk, hogy harcosai legyünk, hogy célhoz jutni segítsük, s a célhoz jutott mozgalomnak azután is munkásai legyünk.

Nemzeti szempontból a gyermek- és anyavédelemmel szinte egyenlő fontosságú a tüdővész elleni küzdelem. „A tuberkulózis, mely népünk soraiból évente 70.000-et pusztít el, már morbus hungaricusnak mondható.” A József kir. herceg szanatórium egyesület már évek óta szép sikerrel működik a nemzetet élete gyökereiben támadó eme népbetegség támadásának kivédésében. E téren tehát elsősorban jól szervezett széleskörű agitációra van szükség, mely nevezett egyesületet abba a helyzetbe juttassa, hogy minél több szanatórium kapuit nyithassa meg a „lázrózsás arcú” betegek folyton növekvő serege előtt. Feltevésnek is lehetetlen, hogy a minden szépért, jóért, nemesért lelkesedő, minden nemzeti szempontból üdvös mozgalmat felkaroló lelkészi kar csak egy pillanatra is vonakodnék zászlóhordozójául állani annak a mozgalomnak, melynek célja oly védelmi művek emelése, melyeknek falán megtörik a nemzet életerejét pusztító tüdővésznek minden rohama. További kötelesség a nép oktatása a tüdővész fertőzése elleni védekezésre, ami már népnevelői feladatunkhoz tartozik.

A háború pusztítása talán legelrettentőbb erkölcsi téren, különösen a fiatalok erkölcsi életében. A háború elvadította az erkölcsöket. A fegyelmetartó apa távolléte nagyon is érezhető. A férjéért aggódó anya kezében a fegyver megmozdult. Az iskolák hosszú szünetelése elősegítette az erkölcsök züllését. A gyermek szinte magára hagyatva nő, s az eredmény: a fiatalok bűnösök számának ijesztő emelkedése. Indító ok a bűnre sokszor az éhség, még többször az erkölcsi érzék hiánya. Akinek még az iskola padjában volna a helye, már „az élet iskolájába” jár, s ami rosszat, erkölcostelent lát, hall és tapasztal, a benyomások iránt fogékony lelke magába szívja s megmételtyeződik. Munkaalkalom híján csavarog s fenytéktől nem tartva, bűnre viszi az unalom.

A tiszta erkölcs prédikálói tartoznak annak istápolói is lenni, kötelesek az erkölcsi züllés elé gátat vetni. A patronázs ügy nemcsak a városokban karolandó fel, de a falvakban is. A patronázs vezetésére, irányítására elsősorban a lelkész hivatott.

A háború erősen fogja éreztetni erkölcsrontó hatását a külön vált házastársak számának emelkedésében

is. S az ilyen különvált házastársak gyermekeinek jövőre való kilátása módfelett sivár lesz. Nem hadiárvák, tehát sem az állam, sem a társadalom nem tartja kötelességének gondoskodni róluk. Népünk fél a „törvénybe idézéstől”, ennél fogva a különváltaknak csak kisebb része lesz az, amely törvényesen is felbontja majd a tovább nem folytatható házasságot, hogy új házasságkötés útján teremtsen magának új tisztességes családi életet. Szaporodni fognak a vadházasságok. Ezeknek lehető megszüntetése már cura pastoralis. Az új családban az előbbi tisztességes házasságból született gyermek — a tapasztalat bizonyítja — csak megtört idegen lesz, akinek egyedüli vigasztalása az lehet majd: „Kinek az ég alatt már senkije nincsen, ne féljen, felfogja ügyét a jó Isten”. Az Isten emberek által munkálkodik. Mi pedig az Isten szolgálójának neveztetünk.

A társadalom kivetettjei voltak minden időben a „törvénytelen gyermekek”. Szüleik meggondolatlan könnyelműségéért, vétkéért őket bünteti megvetésével a társadalom. Lenézés, kizártság az osztályrészük.

Ha az emberies érzés, a méltányosság nem parancsolná is, a háború rettenetes vérvesztése pótlásának fontos kívánalma ellentmondást nem tűrően parancsolja, hogy ezek a számkivetettek a társadalomba befogadtassanak, s annak hasznos, értékes tagjaivá neveltesse. A törvénytelen gyermekeket igazságtalanul sújtó ferdé társadalmi felfogásnak a háború tüzeiben meg kell semmisülnie. Új, krisztusibb felfogásnak kell tért hódítania. Az Úr Krisztus oltalmába fogadta a bűnös aszszonyt is, ki hozzá fordult oltalomért. Nekünk pedig Mesterünk az Úr Krisztus.

Ez volna nagy általánosságban az a munka, melyet — véleményem szerint — a falvakban működő lelkészeknek magukra kell vállalniok. Talán merülhetnek fel aggályok ellene, de azok jó akarattal legyőzhetők. Azt senki kétségbe nem vonhatja, hogy a nemzeti megújodást célzó munkából mindenkinek, aki a nemzet értékes tagjának akar tartatni, hivatásának megfelelőleg a részét ki kell vennie.

És én azt hiszem, hogy hivatásunknak legmegfelelőbb az eddig gyakorolt cura pastoralis kiegészítő része: a szociális, népjóléti munkakör.

Tóth János,
nagyszereci lelkész.

Irodalmi szemle

Alkalmi művek a reformáció 400-dos évfordulójára. A Hegedüs és Sándor debreczeni ismert könyvkiadó cég, mely különösen protestáns irodalmi művek kiadásával foglalkozik, a reformáció 400-dos jubileumi évfordulóját sem engedi nyomtalanul elsuhanni. Két becses alkalmi könyvet adott ki, melyek teljes mértékben megérdemlik a figyelmet és pártfogást. Eddig alig

jelent meg valami a reformáció jubileumára, annál inkább örvendünk most ennek a tartalmilag is értékes és külsőleg is szépen kiállított, két illusztrált kötetnek, mely a nagy évfordulónak méltó terméke. Mindkettő a nagyközönség és az ifjúság számára van írva, tehát nem tudományos művek, hanem népszerű modorban készített könyvek. De főként az egyik: „A magyar reformáció könyve”, melyet S. Szabó József szerkesztett, olyan, hogy a tudósok is gyönyörűséggel olvashatják, viszont a laikus közönség is rendkívül sokat tanulhat belőle. Mint olvasmány minden protestáns embernek élvezetes és tanulságos. Hozzá fogható művet irodalmunkban nem ismerünk. Előbb az öt református püspök fejtegeti a reformáció lényegét és jelentőségét, azután dr. Pruzsinszky Pál ír a magyar reformáció bajnokairól, dr. Pokoly József a pártfogóiról, S. Szabó József pedig a szervezkedéséről. Látni való, hogy a legkiválóbb szakemberek fogtak össze, hogy a 400-dos reformációnak értékes irodalmi emléket emeljenek. Szívünk mélyéből üdvözöljük ezt a szép könyvet és melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Szeretnők, ha minden protestáns család olvasná, mert belőle ismeri meg igazán a magyar reformációt. 44 képpel és jellemző szép címlappal van illusztrálva. Ára a 7 éves kötetnek 2 K 40 fillér, ami a mostani árak mellett olcsónak mondható. — A másik alkalmi könyvet Debreczen buzgó, derék lelkésze, Úray Sándor szerkesztette. Címe: „Emlékkönyv a reformáció 400 éves fordulójára”. A 10 nyomtatott ívre terjedő és szintén számos képpel ékesített könyv a magyar reformáció előkészítésének, elterjedésének, reformátoraink lelkes rajza mellett magában foglalja a három nagy reformátornak: Zwinglinek, Luthernek és Kálvinnak szépen és elevenen megírt életrajzát, továbbá Szegediről egy sikerült novellát és Enyingi Török Balintnak, meg feleségének — mint a reformáció nagy pártfogójának — élettörténetét. Ezekon kívül szavalatra alkalmas, lendületes költemények és egy pár hatásos ének, kottával együtt található a rendkívül ügyesen megszerkesztett, művészi címlappal, izléseken kiállított könyvben, mely a református püspökök és főgondnokok arcárait is közli a többi illusztrációk mellett. A könyv egyes költői és prózai darabjainak a szerzői közül megemlítjük dr. Baltazár Dezső püspököt, Baja Mihályt, S. Szabó Józsefet, Marjay Károlyt, Sütő Kálmánt, H. Kiss Gézá, Mátray Lajost, Szombathy Imrét és magát a szerkesztőt. Ára a könyvnek 3 K 60 fillér. Kapható mindkettő a kiadó cégnél s más könyvverosoknál is. A legmelegebben ajánljuk.

A Magyar Figyelő november 1-i száma Jakab Ödöntől a lyrikus Aranyról közöl szép tanulmányt s Mikszáth Kálmánétól érdekes visszaemlékezéseket Mikszáth Kálmánról. A szemle- és feljegyzések rovatok — mint szinte az egész füzet tartalma — a szokott magas színvonalnak megfelelő. — Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Férfiás hit. Beszéd-részletek, elmélkedések. Írta: Szimonidesz Lajos, evangélikus lelkész. Terjedelme 101 lap. Ára füzve 2 K 50 fillér, kötve 4 K 50 fillér. Kiadja: Hoffmann és Kronovitz könyvkiadóhivatala Debreczenben. Ez a finom írópapirosra nyomtatott, izléseken kiállított kiadvány főképpen theológiát végzett férfiak kezébe való, mint eszméltető, gondolatébresztő subsidium. Más területen forgolódo, még oly intelligens olvasó is, alig értené meg kellőleg szerzőnek egyik-másik passzusát. Így p. o. csakis papi ember tudja, hogy mi a szerző gondolata, amikor így szól: „A képmutatás leple alatt a gonosz önzés kúszik hozzád, hogy torkon ragadjon, letiporjon és föléd kerekedjék. Ilyen klasszikus képmutatás a farizeizmus és az az írástudomány, amely gyanutlanul hívő emberek vállára elviselhetetlen terheket rak, ahelyett, hogy megnyitná előttük az üdvösség forrását”. Vagy p. o. „Mi van a magyar protestáns egyházak uniójával?! Hogy lehetne ezt megcsinálni, mikor a magyarhoni evang. egyház és az erdélyrészi szász evang. egyház is jóformán teljesen idegenek egymásra nézve, mikor az egyes egyházkerületek és egyházmegyék, sőt egyházak is ellentétes érdekek között hanyódo, nem tudnak egymásért, egymásnak élni...?!“ Ezekhez hasonló kitétel özönével van ebben a könyvben és aki a viszonyokat ismeri, azonnal rájön, hogy micsoda célzat lebegett a szerző előtt. Épenúgy csak theológiában járatos érti, mik azok a világnézeti problémák, christologiai kérdések, theocentrikus theologia, Krisztus-probléma, monizmus, misztikus egyesülés, Jatho-eset és Rittelmeyerék, ami mind egyetlen egy lap olvasása közben és egy lélekzetvételre veszi igénybe figyelmünket. Szerző nagy olvasottsága sikeresen érvényesül e munkájában, azonban kívánatos volna, ha ismereteit nem így elforgácsoltan szórogatná széjjel egyik-másik alkalmi kis téma kicirkalmazásával, hanem valamely korszerű alaptétel rendszeres és tudományos kifejtésével szerezne maradandóbb babért. Non multa, sed multum. Üdvözöljük a tehetséges szerzőt is, a jóhírű kiadóvállalatot is.

Ravasz László beszédel. Az Út könyvtára első köteteképen szeptember végén hagyja el a sajtót egy mű, amelyet nagy érdeklődéssel várt és sürgetett a magyar protestáns olvasó közönség. *Látások könyve* cím alatt dr. Ravasz László kolozsvári theol. tanárnak az utóbbi két év alatt elmondott beszédeit tartalmazza a Hornyánszky Viktor nyomdájának izléseken kiállításában. Szerzőnk első prédikációs könyve: *Ez ama Jézus*, alig két év alatt teljesen elfogyott, méltán remélünk a *Látások könyve*ével is hasonló sikert, annnyival is inkább, mert ez sokkal változatosabb és gazdagabb amannál. Tartalmaz tizenöt prédikációt, huszonkét temetési, esketési, kereszteselési beszédet, kb. 20 alkalmi beszédet, előadást, meditációt, vallásos tárcát. A könyv terjedelme: 20—25 ív. Előfizetési ára 10 K. (Bolti ára nagyobb lesz.) Előfizetni lehet Az Út kiadóhivatalánál, Kolozsvár, Bocskay-

tér 1. A pénz előzetes beküldése mellett franco, ellenkező esetben utánvétellel küldetik szét a könyv. Tíz előfizető gyűjtőjének tiszteletpéldány jár. Miután a könyv igen alkalmas arra, hogy a protestáns intelligenciának építő olvasmánya legyen, kérjük a nt. lelkész urakat, ajánlják híveik figyelmébe. — *Az Út kiadóhivatala.*

Különfélék

Szabad véleménynyilvánítás.

Egyik tudományos havi folyóiratunk a — a Huszadik Század — írásos ankétet tartott a „zsidókérdés“-ről. Tanulságos, érdekes vélemények olvashatók a folyóirat e kérdésnek szánt számában. A zsidókérdésre vonatkozóan elmondja a maga nézetét egyik országosan ismert nevű református papunk, aki tudós is, tanár is, író is, egyénileg is kiváló ember, akinek a véleményét hát — ha nem értünk is vele egyet — sem lehának, sem okvetetlenkedőnek nem szabad tekinteni. A magyar zsidók heti lapja erre durva inzultussal támadja meg a véleményét komoly és tisztes formában elmondó tudóst. Nos, mi becsüljük annyira a magyar zsidókat, hogy heti lapjuk szerkesztőjének ezt a súlyos és bűnös eltévelyedését megbotránkozással látják. Bűnösnek és pedig első sorban a zsidóság szempontjából bűnösnek mondjuk az eltévelyedést, nemcsak azért, mert ha a magam számára követelem a véleményszabadságot (— pedig a zsidóságnak ezt követelnie kell —), mástól tisztes erkölcsessel meg nem tagadhatom, hanem leginkább azért, mert ha az érvelésnek a zsidó heti lap által emlegetett durva és utálatos módja lábra kapna, — a különben sem elragadó magyar közélet a középkornál is visszább sülyedne s azon sem kell sokat gondolkodni, hogy az ütésből hova jutna legtöbb.

Kollégiumunk új tanévét folyó hó 10-én megnyitottuk a szokásos ünnepélyes formák között. Az ez alkalommal elhangzott imádságot és beszédeket jelen számunkban közöljük. Az Úr áldja meg a kezdetet és koronázza jósikerrel a véget.

A debreczeni magyar kir. tudományegyetem Rectora és Tanácsa tisztelettel meghívja az egyetem tanárait, hallgatóit és a tudomány iránt érdeklődő közönséget az 1917—18. tanévre választott Rector magnificus és Egyetemi Tanács beiktatása, valamint a tanév megnyitása alkalmából 1917. évi szeptember hó 17-én tartandó egyetemi közgyűlésre és az azt megelőző istentiszteletre. Az istentisztelet rendje délelőtt 10 órakor a református nagytemplomban: 1. Fennálló ének: Jövel Szentlélek . . . (A 37. dics. 1. verse.) 2. Közének: Te

benne bízunk . . . (A XC. zsoltár 1. verse.) 3. Hymnus. Mozart. Éneklj a debreczeni református kollégiumi kántus. 4. Imádkozik Dr. Lencz Géza egyetemi ny. r. tanár, a hittudományi kar tagja. 5. Ébredj fel én lelkem . . . Éneklj a debreczeni református kollégiumi kántus. 6. Záróének: Te szentségnek új világa . . . (A 37. dicséret 2. verse.) Az egyetemi közgyűlés rendje délelőtt $\frac{3}{4}$ 11 órakor a kollégium dísztermében: 1. Dr. Láng Nándor, a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar ny. r. tanára, lelépő rector, beszámoló jelentése az elmúlt tanévről. 2. Emlékezés I. Ferencz József apostoli királyunkról, mint egyetemünk alapítójáról. 3. Dr. Erdős József, a hittudományi kar ny. r. tanára, Rector magnificus, székfoglalót tart. 4. Zoványi Jenő, a hittudományi kar ny. r. tanára és e. i. dékánja az ifjúsághoz beszédet intéz és az 1917—18. tanévet megnyitja.

Jászi Viktor utóda. A debreczeni tudományegyetemnek a nagyemlékü Jászi Viktor halála óta nem volt közjog professora. A nagyfontosságú tanszékre a jog- és államtudományi karnak köztudomás szerint egyhangúlag hozott határozatában foglalt ajánlás alapján Ófelsége dr. barabási Kun József cs. és kir. kamarás, miniszteri tanácsost nevezte ki nyilvános rendes tanárnak. Kun József a politika tudományában — különösen a parlamentarizmus kérdését illetően — fejtett ki igen becses munkásságot, melynek alapján a budapesti tudományegyetemen magántanárrá habilitálták. Kiválóságainak bizonyossága az is, hogy a miniszterelnökségnél aránylag fiatal korban (40 év körül van) ért el magas rangot. Tudományszeretetét mi sem mutatja inkább, mint hogy folyton emelkedő hivatali karrierjét félbeszakítva, kívánczik a katedrúra. Örömmel üdvözljük a jeles tudóst, kinek szíves és hasznos munkájára számot tarthat református egyházunk is. Nekünk szükségünk van a komoly közjogtudósokra. Kun József pedig — ki tízáninneri egyházkerületünk világi előkelőinek nagyrészevel áll rokoni kapcsolatban — bizonyára készséggel áll szeretett egyháza rendelkezésére.

Az Országos Református Tanáregyesület közgyűlését ez évben a reformáció 400-dos emlékünnepevel kapcsolatban Budapesten október hó 30-ik napján délután tartja meg, amint azt az egyesület igazgatósága e hó 9-én tartott gyűlésében elhatározta. Ezen a közgyűlésen óhajt áldozni a tanáregyesület, a reformáció ünneplése mellett, a mi két nagy költőnk és büszkeségünk: Arany és Tompa emlékének is születésük 100-éves fordulója alkalmából. A közgyűlés helyiségét és részletes programját mielőbb közzéteszi az igazgatóság, mely ugyancsak elhatározta, hogy küldöttség útján sürgős felterjesztést intéz a közoktatásügyi miniszterhez a református tanári status új megharmadolása, a fizetési fokozatokban a 3 éves várakozási időnek a református tanárságra is kiterjesztése és a folyó évi beszerzési előleg, nemkülönben a nyugdíjas tanárok egyszersmindenkori hadiségelye tárgyában.

Az érmelléki egyházmegye folyó hó 18-án. Székelyhídon tartja őszi jubiláris közgyűlését. A gyűlést megelőző napon lelkészértekezleti gyűlés lesz.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság folyó hó 17-én választmányi gyűlést tart Budapesten, egyebek közt a jubiláris díszülés és az évi rendes közgyűlés programjának megállapítása végett.

Tompa Mihály születésének 100-éves évfordulója alkalmából e hó 28-ikán méltóságos ünnepségek keretében áldoz Gömör vármegye közönsége Tompa Mihály halhatatlan emlékének. Az ünnepségeket rendező bizottság megállapította az ünnepi diszközgyűlés programját. A diszközgyűlés programpontjai között kétségkívül a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot a nagy költő kortársának, a „Hanvai remete”-nek felolvasása. A diszközgyűlés után a vármegye közönsége és az egyes testületek meg fogják koszorúzni Tompa Mihály szobrát s itt fog lejátszódni egy másik irodalomtörténelmi becsü esemény: elszavalásra kerül Lévai Józsefnek erre az alkalomra írt ünnepi ódája. A közönség ezután Tompa szülőházát keresi fel s itt is kegyeletos beszéd emlékezik majd meg a nagy költőről. Megelőző napon, szeptember hó 27-én este az ünnepségre összegyülekező vendégek tiszteletére a vármegye egy irodalmi műestélyt rendez.

A máramarosszigeti református jogakadémián a beiratkozások szeptember 12-ikéig tartatnak, az igazoltan elkészetteket az igazgató okt. 14-ig veheti fel. Alapvizsgák szept. 14-én és 15-én tartatnak. Az előadások 16-án kezdődnek. A Máramarosszigetre való utazáshoz katonai engedély (Passierschein) immár nem szükséges. A katonáskodó jogászok beiktatásukat kérhetik; rendes hallgatókul azonban csak katonai engedéllyel vehetők fel, ha helyi szolgálatra osztatnak, vagy tartósan szabadságoltatnak. E félévben államszámviteltani tanfolyam is lesz, melyre nők is felvehetők. Felvilágosítókat posta fordultával ad a jogakadémia igazgatósága.

Az oroszországi zavaros viszonyok következtében meghiusult a konventi elnökségnek az a szép terve, hogy az oroszországi fogolytáborok felkeresésére egy ref. lelkészt küld ki. A konventi iroda épen azért ezúton is arra kéri a nagyközönséget, hogy foglyoknak szánt leveleket s pénzt se a konventi irodának, se a konventi iroda címén Szombati Szabó Istvánnak ne küldjenek.

Adományok a debreceni református diakonisszatthon és kórháza számára: R. Szabó Imréné 1 K, Pozsgai Józsefné 2 K, Cseke Gáborné 2 K, özv. Zákány Lajosné 1 K, Mester Andrásné 1 K, Iklódi Mihályné 4 K, Máté Károlyné 1 K, Balogh Sándorné 2 K, Mészáros Jánosné 6 K, ifj. özv. Szabó Gáborné 6 K, ifj.

Török Gáborné 2 K, Nagy Sándorné 2 K, Csorvási Sándor 5 K, Szöke János 3 K, Zöld Károlyné 2 K, Szöke Gáborné 2 K, Genei József 2 K, Cseh Jánosné 3 K, Zákány Gáborné 5 K, Máté Károlyné 2 K, Sipos Imréné 1-60 K, Serestyén Jánosné 1 K, Szilasi Imréné 1 K, Veres Lajosné 3-20 K, P. Kis Gáborné 1-10 K, Mészáros Jánosné 1-20 K, Lénárt Sándorné 2-10 K, Balog Sándorné 2 K, özv. Kovács Sándorné 1-20, Leányegylet 7-75 K, Szöke Gáborné 2 K, Kaszás Imre 1-20 K, Boros J. élelmiszer, Tóth I. élelmiszer, Takács Ferencné párna, Derekei hivek 15 drb törülköző, Vadon Béla krumpli, bab, tojás liszt, Uray Sándor, málnabokrok, özv. Gulyás Károlyné gyümölcs, Nagy Janka gyümölcs, özv. Seres Sándorné 2 K.

Protestáns sajtónkhoz címmel Hamar István theol. tanár igen figyelemreméltó vezércikket írt a Prot. Egyh. és Isk. lapba, kifejezve elégedetlenségét afelett, hogy protestáns sajtónk sem a 400 éves jubileummal, sem a katolikus autonómia létesítése révén egyházunkat fenyegető veszedelemmel, sem a jövőt megalapozó kérdésekkel nem foglalkozik. Cikkirónak sok részben igaza van. Ám, lapjaink és sajtónk csakis akkor tárgyalhatnák ezeket a kérdéseket, ha a szerkesztőségek által mindenütt megpendített alaphangra visszhang jönne városi és vidéki gondolkozni szerető atyánkfiaitól

Káplánok kérvénye. A dunamelléki egyházkerület 50 segédlelkésze aug. 26-án kérvényt nyújtott be Petri Elek püspök útján az egyházkerületükhöz, kérvén 1917. január 1-től számítva fizetésüknek 75%-al való felemelését. Vajha eredményes volna nagyon is indokolt kérsük.

Egyházmegyei gyűlések. A *vértésaljai* egyházmegye Székesfehérvárott aug. 22-én tartott jubiláris díszgyűlése a szomszédos egyházmegyékkel együtt Székesfehérvárott felállítandó leányinternátus eszméjéhez hozzájárult. — A *solti* egyházmegye aug. 14-én Kunszentmiklóson jubilált. Ekkor iktatták be gróf Ráday Gedeon új gondnokot, aki a kunszentmiklósi gimnáziumnál 2000 K-ás alapítványt tett, melynek kamata három özvegy papnét illet. Ugyane célra a társas ebédnél 300 K-t gyűjtöttek. A sajtóügy támogatására az egyházmegye 1000 K-át ajánlott fel s idáig 4000 K a részvények jegyzése. — A *külső-somogyi* egyházmegye aug. 15-én Tabon jubiláris közgyűlésén halaszthatatlanul szükségesnek tartotta a dombovári leányegyház anyásítását. — A *kecskeméti* egyházmegye aug. 15—16-án Ókécsken jubilált s a kecskeméti egyháznak parókiális körökre osztását és a tanyai köröknek szervezését megerősítette. — A *hunyadi* egyházmegye július 11-én tartotta jubiláris közgyűlését, amely a jelenlevőkre mély hatást gyakorolt. Egyebek között kimondták, hogy a karácsonyi perselypénzt sze-

génytanulók részére a szászvárosi Kun-kollégiumnak adják. — A *széki* egyházmegye július 26-án Szamosujváron, a 400 éves jubileum alkalmából, alapot létesített egy kebelbeli theológus diák kitaníttatására, erre a célra gróf Wass Béla 5000. dr. Schilling Otto 100 K-t, a lelkészek különböző összeget, a gyülekezetek évi 600 K-t ajánlottak fel. Perselypénzből az egyházmegye közel 2000 K-t adott jótékony célra. — Az *erdővidéki* egyházmegye július 9-én tartotta jubilaris közgyűlését, amelyen beiktatta tavaly választott esperesét. Ezen a gyűlésen a reformáció 400-ados emlékére 5000 K-ás alapot létesítettek, melynek 4%-os kamata a kolozsvári theológiát illeti meg. Igazán lélekemelő, fényes és céltudatos esemény-sorozatokat, melyek a jövőbeli virulás és gyümöleszés megannyi örömdetes előjelei és zálogai.

Szives értesítésül. Kiadandó hétköznapi imádságos könyvem iránt állandóan több oldalról érdeklődőkkel ezuton tudatom, hogy kéziratom idestova egy év óta van kiadómnál, mindent elkövettem, hogy nyomdát kapjon, de a háborus viszonyok miatt nem jutott hozzá mindedig. Egy ugyan akadt volna, már a szedést is megkezdette s ime a viszonyok úgy fejlődtek, hogy attól a nyomdától is vissza kell venni a kéziratot. Van azonban hozzá remény, hogy lehetőleg a folyó évben csak meg fog jelenni a könyv, mely negyvenhat hétre való, bibliai szöveggel egybefüggő imádságot fog tartalmazni, de a megjelenési időt — sajnos — nincs módomban jelezni.

F. Varga Lajos.

A m. kir. 1. honvéd pótzászlóalj a lábadozó katonák részére kefe- és meszelő iparosztályt létesített, melynek tiszta jövedelme az altiszti alap javára fordítatik. Tekintettel az ügy humánus voltára, kéretnek a nagyérdemű földbirtokosok, gazdák és mindazok, akik ezen iparághoz szükséges nyersanyagban (lószőr, serte és gyökér) némi felesleggel rendelkeznek, bocsássák azt ezen célra díjmentesen, esetleg mérsékelt áron a fenti pótzászlóaljnak rendelkezésére.

Szerkesztői üzenet.

N. L. F.-Bánya. Igen természetes, hogy a tábori lelkészi szolgálatot teljesítő lelkész távollétében az adósegély nyugtát a felügyelő lelkész írja alá. Más dolog, amikor kongrua- vagy korpótlék-nyugta aláírásáról van szó. Ez a járandóság személyileg illeti a lelkészt, tehát az ilyen nyugtát helyette nem írhatja alá más.

Tartalom: Dr. Baltazár Dezső, Tanévmegnyitó. — Iskola: Az új tanév megnyitása a kollégiumban. — Tárca: Csiky L., A bibliai számok és a Kabbala. (Folytatás.) — Egyház: Tóth János, A lekipásztor szociális, népjóléti munkája. (Vége.) — Irodalmi szemle. — Különlélek: — Szerkesztői üzenet. — Pályázatok.

Pályázat.

I. Az anarcsi református egyház presbiteriuma pályázatot hirdet helyettes kántor-tanítói állásra. Fizetése havonta 100 korona, stóla, lakás. Kötelessége a IV—VI. vegyes osztályok vezetése. Pályázhatnak IV-ed éves képzősök, esetleg nőtanítók is. Pályázati határidő szeptember 22. Az állás október 1-én elfoglalandó.

II. „Okleveles tanítónőt keresek negyedik elemi iskolai kis leányhoz, ki a zongoratanításban is jártas, előnyben részesül. Fizetése: ellátáson kívül megbeszélés szerint. Illető tisztességes úri bánásmódban részesül, családtagnak tekintetik.“

Mindkét állás elnyeréséhez jelentkezők kérvényüket jelzett időig Fülep Károly református lelkész címére. Anarcs (Szabolcs megye.) küldjék.

Helyettes tanítóság Hajduszováton. Fizetés havi 120 korona. Ismétlősökért 100 korona. Jó vizsga után 100 korona. Kérvények a református lelkészi hivatalhoz folyó 1917 szeptember 25-ig. Állomás azonnal elfoglalandó.

Pályázat.

A csonkapapi református egyház pályázatot hirdet 1917—18-ik évre hadban levő tanítója helyettesítésére. Pályázhatnak okleveles férfi- és nőtanítók és óvónők is. Javadalma havi 120 korona, lakás fűtéssel és állami háborús segély. Az iskola 1—5 osztályú. Pályázati határidő szept. 25.

Csonkapapi, 1917 szept. 8. (Bereg m., u. p. Beregsom.)

Fekete János,
református lelkész.

Pályázati hirdetés.

A földesi református egyház pályázatot hirdet két helyettes tanítói állásra. Pályázhatnak okleveles tanítók és tanítónők. Fizetésük egyenként 1000 korona. Kötelessége az egyháztanács által meghatározott osztály vagy osztályok vezetése. Pályázati határidő folyó hó 21.

Földes, 1917 szeptember 10.

Karácsony Imre,
református lelkész, iskolaszéki elnök.

A márokpapi-i református kántor-tanítói vagy helyettes tanítói állásra a pályázati határidő okt. 1-ig meghosszabbíttatik azzal, hogy okl. tanítónők, képezdészek, nyugalmazottak, óvónők is pályázhatnak.

1-2.

Református iskolaszék.**Pályázat.**

A sárrétudvari egyház pályázatot hirdet egyik tanítója nyugalmába vonulásával, az ő állására előléptetés folytán üresedésbe jött VI-ik tanítói állására.

Javadalom: 1. Kézpénz az egyház pénztárából 100 korona, az állam pénztárából a törvényes kiegészítés 1100 korona. 2. Lakáspénz egyháztól 250 korona és kertvátság 20 korona.

Kötelesség: A rábizandó osztály vagy osztályoknak tanítása a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint. Pályázhatnak férfi- és nőtanítók. Ha férfi tanító választatik, kötelessége lesz az orgonistakántort akadályoztatása esetén helyettesíteni; ha pedig nő választatik, kötelessége lesz iskolájában a női kézimunkát tanítani. Pályázati határidő szeptember 29. délután 6 óra. Elválasztott állását azonnal elfoglalni tartozik. Kellőleg felszerelt kérvények lelkész címére küldendők Sárrétudvariba, Bihar m. Posta s vasutállomás helyben.

Sárrétudvari, 1917 szeptember 10.

Szabó Imre,

lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A vitkai református egyház az 1917—18. iskolai évre helyettes kántortanítót keres, kinek az elemi iskola III—VI. osztályát kell tanítania.

Fizetése havi 100 korona és egy szoba bútor nélkül. Pályázhatnak okleveles református tanítók, végzett képezdészek vagy nyugdíjas tanítók, de pályázhatnak ugyanilyen nők is. Az állás október 1-re elfoglalandó.

Pályázati határidő szeptember 24.

Vitka (Szatmár m.). Posta helyben.

Pályázat

a magosligeti református egyháznál levő helyettes kántortanítói állásra. Fizetés az egyház pénztárából havonként előre fizetve 20 K. Államsegély 60 K. Esetleg háborús segély is. Természetben lakás. Kötelessége az I—VI. osztály tanítása a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint. Templomi és temetési kántori teendők vég-

zése. lelkész akadályoztatása esetén istentisztelet végzése, presbiteri jegyzőkönyv vezetése.

Pályázhatnak: okleveles tanítók, tanítónők, óvónők, képezdészek.

Pályázati határidő szept. 21. Állás azonnal elfoglalandó.

Magosliget, u. p. Tiszaujlak.

Református lelkészi hivatal**Pályázat.**

A nyírkéresi református egyház kántortanítói állásra pályázatot hirdet.

Fizetés: Egyszobából álló lakáson s kerten kívül egyházpénztárából 100 korona és megfelelő államsegély. Kötelessége: hat vegyes osztálynak és ismétlősöknek tanítása. Kántori teendők el látása.

Pályázati kérvények október 1-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők. (Nyírkéres, u. p. Ramocsháza, Szabolcs m.) Állás, megválasztás után azonnal elfoglalandó.

Nyírkéres, 1917 szept. 1.

Kovács Ferenc,

református lelkész.

Pályázat.

Az ombodi református egyház pályázatot hirdet helyettes tanítói állásra. Ez állásra nők is pályázhatnak.

Fizetés: havi 120 K. Lakás: 1 szoba és konyha. Egy öl tűzifa. Kötelessége: a fiuk tanítása I—VI. osztályban. Ha kántori teendőket is tud végezni, azért külön tiszteletdíjban részesül. Az állás november 1-én foglalandó el.

Kérvények a lelkészi hivatalhoz küldendők. Ombod, 1917 szept. 6.

Márffy József,

h. református lelkész.

Jubileumi könyvujdonságok.

Határmegyén. Egyházi beszédek és imák a reformáció négyszázados évfordulójára. Irta: *Paulik János* nyír-egyházai ev. lelkész. Ára 60 fillér. Portóra 6 fillér küldendő.

Öt prédikáció a reformáció négyszázadik emlékére. Elmondott *Kecskeméthy István, dr. Kenessey Béla, dr. Ravasz László, dr. Révész Imre* és *Nagy Károly* által. Ára bérmentve 2 korona 20 fillér.

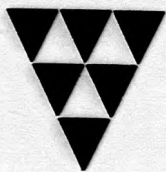
Erős várunk nekünk az Isten. Emlékfüzet a reformáció 400 éves évfordulójára. Az iskolákban tartandó emlékünnepek teljes programjával. Irták: *Szeghalmi Gyula* és *Tóth József*. Ára 64 fillér. Portóra 6 fillér küldendő.

- Das Buch der Reformation.** Herausgegeben von Karl Kaulfuss-Diesch. 139 képpel. Ára kötve 10 korona 40 fillér.
- Der deutsche Luther** von D. Hermann Petrich. Ára 2 K 90 fill. Portóra 15 fillér küldendő.
- Die deutsche Reformation** von D. Hermann Petrich. Ára 2 K 90 fill. Portóra 15 fillér küldendő.
- Unser Luther** von Hans Preuss. Eine Jubiläumsgabe der Allgemeinen Evangelisch Lutherischen Konferenz. Ára 1 K 30 fill. Portóra 12 fillér küldendő.
- Der Deutsche Reformator D. Martin Luther** von Prof. Dr. J. Schmieder. Ára füzve 3 K 64 fill., kötve 4 K 80 fill. Portóra 18 fillér küldendő.
- Luther in Worten** aus seinen Werken von Martin Rade. Füzve 6 K 40 fill., kötve 8 kor.
- Reformations—Jubelhüchlein** für's deutsche evangelische Haus von Dr. Hermann Mosapp. Ára 40 fill. Portóra 6 fillér küldendő.
- Drei Reformationsfeiern** für Kirche, Schule und Familienabende von R. Eitze. Ára 80 fill. Portóra 6 fillér küldendő. Azonkívül ajánljuk a következő ujdonságokat:
- Mach End o Herr, mach Ende!** 24 Kriegsbetstunder. Herausgegeben von Lic. th. Dr. phil. *Julius Boehmer*. Ára 2 K 40 fill. Portóra 12 fill. küldendő.
- Die Schriften des Neuen Testaments** neu übersetzt und für die Gegenwart erklärt. Herausgegeben von Proff. D. D. W. Bousset und W. Heitmüller. 3-ik javított, és bővített kiadás. Míg a készlet tart, 8 félkötetben füzve 28 K 80 fill., 4 vászonkötésű kötetben 38 K 40 fill. kedvezményes áron szállítja:

SCHOLTZ TESTVÉREK könyvkereskedése Budapest, IX.,
Ferenc-körút 19/4.

Bibliotheca Jubilaris

irodalmi ujdonságok, népszerű és tudományos művek jegyzéke a reformáció 400 éves jubileumára, magyar és német nyelven.

Kivánatra ingyen és bérmentve küldi meg

Hegedüs és Sándor

prot. irod. könyvkiadóhivatala
Debreczen.

Ujdonságok!!!

„Farkas József emlékezete“

Irta Dr. Pruzsinszky Pál. Ára 4 korona.

„NIETZSCHE és KÁLVIN“

Irta Sebestyén Jenő. Ára 3 korona.

Kaphatók:

KÓKAI LAJOS

könyvkereskedésében
Budapest, IV., Kamermayer Károly-u. 3.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékébe jelenleg 1550 szövetkezet tartozik, 78 millió korona évi forgalommal.

Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.